

Una història d'èxit, un futur incert

per Vicenç Villatoro

Escriptor

Malgrat haver estat un segle de terribles convulsions polítiques, el segle XX ha estat per a Catalunya un segle d'èxit cultural, econòmic i social. A partir de fonaments construïts en el segle XVIII i XIX—la revolució agrària i la revolució industrial, la Renaixença de la llengua i la cultura—i de l'existència d'un pòsit històric que remet a l'edat mitjana i, un cop travessades les grans crisis internes de les guerres carlines, Catalunya aconsegueix en el segle XX assolir un progrés econòmic potent i constant, viure el que en paraules de Joan Triadú és el segle d'or de la cultura catalana, i mantenir la identitat i la cohesió social en un període de fortíssim creixement demogràfic fonamentat no pas en la natalitat sinó en una immigració excepcionalment alta.

Aquest èxit d'un segle l'ha vertebrat l'acció del catalanisme i s'ha produït gràcies a l'adopció per part d'aquest catalanisme d'uns valors i d'uns principis que han estat enormement eficaços: la confiança en la iniciativa social, l'organització espontània de la pròpia societat en associacions i entitats, el vincle entre el catalanisme i la modernitat (la democràcia, l'europeisme, la cultura urbana), la voluntat de progrés, un ascensor social flexible i un model identitari obert i inclusiu, en què l'assumpció de la llengua, la cultura i la voluntat de pertinença és més important que l'origen geogràfic o familiar. Aquests valors han funcionat durant dècades. I han compensat l'absència durant bona part dels segles d'un poder polític propi, encara que fos limitat, i l'hostilitat de l'Estat espanyol. La pregunta, ara, és si aquests valors es mantenen avui encara vius en la societat catalana, o han estat substituïts en la pràctica per uns altres. I encara una altra pregunta: fins i tot en el cas que aquests valors es mantinguessin intactes, continuen sent tan eficaços en el segle XXI per als objectius culturals, socials, econòmics i identitaris, com ho van ser en el XX?

L'espiritualitat com un valor definitori individual i social

per **Laura Mor**

Periodista i responsable de comunicació de les escoles Vedruna

L'espiritualitat és un regal, ens porta a una major consciència personal i ens recorda la nostra dignitat inalienable. Però alhora requereix un esforç. Com podem blindar aquesta dimensió essencial en la vida cristiana? Les exigències laborals i familiars dels laics ens porten avui a descuidar aquesta pràctica o, en el millor dels casos, a viure de renda d'altres èpoques de pregària més intensa.

Més enllà d'una experiència individual de fe, viure l'Evangelí ens vincula als altres en una xarxa de suport mutu. Amb què pot ajudar al món d'avui tenir comunitats actives en la fe i socialment compromeses? La pregària esdevé, en part, un moviment contracultural: ens porta a la cura, a l'acollida i a la confiança. Però també ens eixampla la mirada i ens ensenya a celebrar i agrair la vida amb un sentit renovat.

La crisi de l'educació

per **Xavier Ibáñez Puig**

Professor de filosofia i sotsdirector de l'Escola Sant Gregori de Barcelona

La política educativa del govern de la Generalitat actual respon a la voluntat de transformar d'una manera radical l'escola. Així ho formula en la seva pàgina web: «És voluntat del Departament d'Educació acompanyar els centres educatius del país en el procés de transformació educativa per donar resposta a les necessitats del segle XXI.» Seguint consignes que venen de l'OCDE (Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic)—una organització de naturalesa econòmica i no pedagògica!—, arreu d'Europa es va imposant una concepció de la institució escolar que, *lluny de limitar-se a renovar els mètodes, el que canvia és la finalitat mateixa de l'escola.*

Quan no només canvis els mitjans sinó també els fins, la institució deixa de ser el que era i passa a ser una altra cosa. En paraules d'Eduard Vallory—un dels assessors del Departament durant anys, impulsor de l'Escola 21—, «l'escola no s'ha de millorar, s'ha de transformar», i «transformar significa canviar el paradigma», «no reproduir el que ja tenim d'una manera nova, sinó crear una cosa nova». Naturalment, la creació d'una cosa nova

demana la destrucció de la vella. I, com que la política de destrucció de l'escola a favor de la creació d'una nova institució té tots els altaveus, els dissidents, que hi som, estem més aviat callats. L'escola com a institució està en crisi.

L'objecte de la ponència és explicar en què consisteix exactament aquesta escola nova que es vol imposar des del govern. Ho farà sota la consideració de dos exemples concrets: la programació de Socials de l'ESO i la d'Història de la Filosofia de 2n de batxillerat. En tots dos casos, veurem com haver canviat el fi últim de l'educació porta a un menysteniment—a estones fins i tot a un falsejament—dels coneixements, i, doncs, a un menyspreu de la cultura. Val a dir que el títol de la ponència té trampa. Remet a l'article que amb aquest mateix títol va escriure Hannah Arendt l'any 1954. La seva lectura ens fa veure que el que està passant ara mateix a Catalunya ja ha passat altres vegades. Per posar un sol botó de mostra, precisament sobre la devaluació i manipulació dels continguts, Arendt escriu això: «Hom no pot educar sense ensenyar al mateix temps. L'educació sense ensenyament és buida i degenera fàcilment en una retòrica emocional i moral. El primer deure del docent és conèixer i estimar la seva matèria; només el respecte als continguts que imparteix, només el respecte al món a través del respecte a l'assignatura dona vertadera autoritat al mestre.»

En fi, la política educativa actual beu en part d'algun dels corrents de la pedagogia de renovació pedagògica catalana, probablement la dominant, però duta a un extrem en un sentit que haurem d'explicar. La consideració d'això ens permetrà veure que no hi ha uns 'valors catalans' homogenis pel que fa a l'educació, sinó que, com en tota societat plural, hi ha posicions enfrontades. Potser un dels trets característics del nostre cas és que la posició dominant, la que té el poder, es presenta ella mateixa com la pròpia dels desheretats.

Pel bosc, els rius, la mar i... el metavers

per Maria Josep Picó

Periodista ambiental, professora a la Universitat Jaume I i membre de l'equip València Capital Verda Europea 2024 (Ajuntament de València)

La ponència de Maria Josep Picó, en diàleg amb Joandomènec Ros, farà un repàs pels desafiaments en sostenibilitat de Catalunya tot proposant un recorregut similar al triangle de *Per terra, mar i aire*. La intervenció plantejarà l'itinerari *Pel bosc, els rius i la mar* i abordarà qüestions globals que afecten el territori català com ara l'escalfament global—episodis de

sequera com el més recent—o la transició energètica en l'actual context bèl·lic i també postpandèmia per COVID-19. Alhora, s'hi tractaran algunes claus de l'estat de la natura, per tal de destacar la rellevància de la biodiversitat, la necessitat que siga una temàtica amb atractiu mediàtic i social i, evitant catastrofismes, també s'apuntarà el risc que els serveis ecosistèmics entren en col·lapse, com adverteix la comunitat científica.

S'hi reflexionarà sobre l'optimisme tecnològic, sovint, vinculat al progrés, la competitivitat i als valors de prestigi social, així com també sobre salut, qualitat de vida i generació de comunitat locals, de xarxes de persones. Es parlarà al voltant de la societat de consum i la societat de l'espectacle d'un món global amb economies que externalitzen els costos socials i ambientals de la producció. I, en contraposició, els moviments ciutadans en defensa del territori, contra l'impacte de grans obres o exigint l'impuls de les fonts renovables.

Per últim, es reivindicarà el paisatge, el territori, com a vector de identitat cultural, de sentiment de pertinença en una societat que tendeix a fer més homogenis els referents ambientals, socials, culturals, econòmics i també ambientals i de natura. La intervenció conclourà en l'àmbit del periodisme, dels mitjans convencionals—privats i públics—i alguns trets del nou paradigma digital, amb les xarxes socials i la nova dimensió aportada per metavers. Perquè resulta realment interessant pensar en profunditat sobre la sostenibilitat a Catalunya i els valors de la ciutadania vinculats amb el medi ambient des de la nova perspectiva de les anomenades 'humanitats digitals'.

Documents interessants:

10 reptes per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya

https://cads.gencat.cat/web/.content/Documents/Informes/2021/10_Reptes_desenvolupament_sostenible_Catalunya_2021.pdf

Estat de la natura a Catalunya:

https://mediambient.gencat.cat/ca/05_ambits_dactuacio/patrimoni_natural/observatori-del-patrimoni-natural-i-la-biodiversitat/informe-estat-natura-cat2020/